

Apel public către judecătorii constituționali să-și prezinte neîntârziat demisia

Chișinău, 25 iunie 2019

Organizațiile și persoanele semnatare își exprimă regretul profund față de modul în care a acționat Curtea Constituțională în perioada 7 – 9 iunie 2019, generând de fapt o criză politică fără precedent în Republica Moldova. Curtea Constituțională a adoptat o decizie, trei hotărâri și două avize care nu s-au bazat pe Constituția Republicii Moldova și propria jurisprudență, așa cum a declarat [Platforma Națională a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic](#) la 9 iunie 2019 și a confirmat și [Comisia de la Venetia](#) în opinia publicată la 24 iunie 2019. Prin hotărârile adoptate, judecătorii constituționali au adus un prejudiciu ireparabil imaginii Curții Constituționale din Republica Moldova. Unica soluție pentru a restabili încrederea și autoritatea Curții Constituționale este demisia neîntârziată a judecătorilor constituționali Raisa APOLSCHII, Veaceslav ZAPOROJAN, Artur REȘETNICOV și Corneliu GURIN.

Sumarul actelor Curții Constituționale între 7-9 iunie 2019

Între 7-9 iunie 2019, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a adoptat o decizie, trei hotărâri și două avize, care au creat o criză constituțională fără precedent. Ulterior, pe 15 iunie 2019, Curtea și-a anulat toate actele adoptate între 7-9 iunie 2019. Curtea mai întâi a constatat, către seara zilei de 7 iunie 2019, fără nicio motivare, că termenul de trei luni la expirarea căruia Președintele țării poate dizolva Parlamentul, în cazul imposibilității formării Guvernului sau blocajului legislativ, este de fapt de 90 de zile. Curtea a redus în așa mod timpul efectiv în care partidele parlamentare puteau negocia investirea unui Guvern. Decizia respectivă a fost emisă în urma sesizării depuse de Președintele țării Igor DODON încă la 22 mai 2019.

A doua zi, 8 iunie 2019, sâmbăta, Curtea a adoptat trei hotărâri prin care a constatat că competențele unui Parlament dizolvat sunt diferite decât cele ale unui Parlament cu mandat expirat, respectiv Parlamentul dizolvat nu poate adopta niciun act legislativ. Printr-o altă hotărâre, Curtea a declarat neconstituțională hotărârea Parlamentului prin care a fost ales speakerul Zinaida GRECEANÎI și a declarat nule *ab initio* toate actele adoptate de Parlamentul Legislaturii a X-a, constituit în rezultatul alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. Prin a treia hotărâre, Parlamentul a declarat neconstituționale decretul emise de Președintele Dodon, prin care acesta a nominalizat-o pe Maia SANDU drept candidată la funcția de prim-ministră și decretul de investire a Guvernului condus de Maia SANDU, votat în aceeași zi de Parlament. Argumentele principale ale Curții s-au bazat pe faptul că termenul de investire a Guvernului a expirat la 7 iunie 2019, calculând 90 de zile din data validării alegerilor parlamentare, adică 9 martie 2019. Curtea și-a motivat aceste 90 de zile prin referința la articolul Codului Civil, care prevede că jumătate de lună înseamnă 15 zile. De asemenea, Curtea și-a motivat hotărârile prin faptul că dizolvarea Parlamentului este o sancțiune aplicată pentru inacțiunea forțelor politice în investirea Guvernului sau pentru blocajul legislativ, din aceste considerente niciun act adoptat de Parlament pe 8 iunie 2019 nu poate fi valabil.

A treia zi, 9 iunie 2019, Curtea a adoptat două avize. Prin primul aviz, de la ora 8.30 dimineața, Curtea Constituțională l-a suspendat pe Igor DODON din funcția de Președinte al țării pentru că ultimul nu a dizolvat Parlamentul la expirarea celor trei luni prevăzute pentru investirea Guvernului. În același timp, Curtea l-a numit pe Pavel FILIP Președinte-interimar și l-a însărcinat să solicite Curții constatarea circumstanțelor pentru dizolvarea Parlamentului, precum și stabilirea de alegeri parlamentare noi. Tot în aceeași zi, Pavel FILIP a solicitat Curții Constituționale constatarea circumstanțelor dizolvării Parlamentului, solicitare acceptată de Curtea Constituțională la ora 10.30.

Curtea a emis cele trei hotărâri și cele două avize în zile nelucrătoare de sâmbătă și duminică, în urma sesizărilor depuse de deputații Partidului Democrat din Moldova (PDM), depuse cu o zi sau în aceeași zi în care s-au emis hotărârile / avizele. La ședințele Curții nu au fost invitate și prezentate opiniile părților interesate, și anume a Parlamentului și Președinției. Doar deputații PDM au participat la acele ședințe.

La [15 iunie 2019, Curtea Constituțională și-a revizuit și anulat](#) actele adoptate între 7-9 iunie, motivând anularea prin „situația de fapt din Republica Moldova, în special anunțul transferului de putere către Guvernul Prim-ministrului Maia Sandu și a coaliției formate în Parlamentul Republicii Moldova”. De asemenea, Curtea a menționat în comunicatul prin care a anunțat revizuirea că hotărârea respectivă „se dorește a fi o sursă a păcii sociale, a menținerii statului de drept, a democrației, precum și a garantării unui cadru adecvat de protecție a drepturilor omului prin combaterea unei instabilități politice de anvergură.” La 20 iunie 2019, dl. Mihai POALELUNGI și-a dat demisia din funcția de judecător și de Președinte al Curții Constituționale.

Modul în care a acționat Curtea Constituțională pe 7, 8 și 9 iunie 2019, adoptând mai multe decizii arbitrare, a șocat societatea. Modul în care hotărârile respective au fost revizuite pe 15 iunie 2019 a subminat total rolul Curții Constituționale de garant al Constituției. Aceste decizii au fost luate în unanimitate de toți judecătorii Curții Constituționale.

Sumarul principalelor constatări ale Comisiei de la Veneția

În urma sesizării Secretarului General al Consiliului Europei, Comisia de la Veneția, organ independent al Consiliului Europei, a acceptat analiza actelor Curții Constituționale din 7-9 iunie 2019 și [la 24 iunie 2019 a emis opinia cu privire la situația constituțională din Republica Moldova, cu referință specială cu privire la posibilitatea dizolvării Parlamentului](#). Comisia de la Veneția acceptă în mod excepțional analiza actelor unei Curți Constituționale, doar atunci când funcționarea organului constituțional poate să afecteze în mod semnificativ funcționarea democratică a instituțiilor de stat. Accentuăm că doar Curtea Constituțională, în componența actuală, prin actele vădit contrare statului de drept, a determinat examinarea acestora de către Comisia de la Veneția. Acest lucru constituie un regres enorm și ar trebui prin sine deja să determine judecătorii constituționali să-și prezinte demisia.

În opinia publicată la 24 iunie 2019, Comisia de la Veneția a constatat că în procedurile în care au fost emise hotărârile și avizele Curții Constituționale între 7-9 iunie 2019, Curtea nu și-a respectat propriile proceduri și egalitatea părților. Aceste proceduri au fost examinate cu participarea doar a autorilor sesizărilor, deputaților PDM, într-un timp extrem de rapid, ceea ce nu a dat posibilitate rezonabilă celorlalte părți interesate să participe efectiv, fără a fi justificată graba respectivă. Comisia nu a găsit nicio justificare a faptului că Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra sesizării președintelui țării cu privire la termenul limită de formare a Guvernului abia la 7 iunie 2019, deși sesizarea a fost depusă la 22 mai 2019. În cazul sesizărilor depuse de deputații PDM pe 8 și 9 iunie, Curtea le-a considerat și examinat în regim de urgență, deseori în aceeași zi. **Comisia a constatat că, de fapt, criza și instabilitatea s-a întezit în rezultatul acțiunii coordonate între PDM și Curtea Constituțională începând cu 7 iunie 2019, implementată cu o rapiditate extremă.** Comisia a reiterat importanța respectării propriilor proceduri și a egalității părților de către orice organ constituțional pentru asigurarea încrederii în acestui organ.

Comisia a constatat că interpretarea Curții Constituționale a obligației Președintelui de a dizolva în mod automat Parlamentul, imediat după expirarea celor trei luni, indiferent de faptul dacă a fost sau nu exprimat votul de încredere pentru formarea unui Guvern și indiferent de consultarea fracțiunilor parlamentare, este contrară atât art. 85 al Constituției, cât și jurisprudenței anterioare a Curții

(hotărârea din 1 octombrie 2013). **Comisia a concluzionat că la 7 sau 8 iunie 2019, în mod clar nu existau condițiile cerute de Constituție pentru dizolvarea Parlamentului.**

Comisia de la Veneția a constatat că pentru prima dată Curtea Constituțională a interpretat termenul de trei luni ca fiind egal cu 90 de zile, metodă de interpretare care ar avea implicații absurde asupra duratei unui an (un an = 360 zile). Comisia a notat că Curtea Constituțională a Republicii Moldova nu a explicat de ce nu a utilizat alte prevederi din Codul Civil mult mai pertinente, conform cărora termenul de trei luni de fapt ar fi expirat la 10 iunie 2019, deoarece trei luni expirau la 9 iunie, zi de duminică, iar conform prevederilor generale din Codul Civil (art. 388 alin.1), termenul se prelungește până la finele următoarei zile lucrătoare.

Comisia de la Veneția a constatat că suspendarea temporară a Președintelui Igor Dodon din 9 iunie 2019 și numirea Prim-ministrului ca Președinte interimar nu este bazată pe textul Constituției Republicii Moldova. Comisia a mai constatat un lucru foarte important pentru mecanismele constituționale din Republica Moldova, și anume faptul că **aplicarea de către Curtea Constituțională a mecanismului de „suspendare temporară” (cunoscut în societate drept „președinte pe 5 minute”) pentru neîndeplinirea unei obligații, în baza art. 90 alin. (3) al Constituției, este contrară textului Constituției.**

Concluzii și solicitări

Comisia de la Veneția este organul european cel mai prestigios și credibil în materie constituțională, ale cărei opinii ar trebui respectate cu strictețe de Republica Moldova, în special având în vedere caracterul încă de tranziție al democrației noastre.

Reiterăm profunda îngrijorare privind independența Curții Constituționale, [semnalată de 17 ONG-uri încă în decembrie 2018](#), când trei persoane afiliate PDM au fost numiți judecători ai Curții Constituționale în mod netransparent de către Consiliul Superior al Magistraturii, Guvern și Parlament. Modul în care Curtea Constituțională a acționat în 7-9 iunie, într-un tandem evident cu deputații PDM, fapt constatat și de Comisia de la Veneția, demonstrează afilierea politică evidentă și lipsa de imparțialitate a judecătorilor Curții Constituționale, fapt care afectează grav imparțialitatea întregii instituții. Modul de interpretare absurdă a termenului de trei luni ca fiind unul de 90 de zile denotă o lipsă de cunoștințe minime juridice sau o intenție sau neglijență gravă cu privire la capacitățile profesionale ale judecătorilor Curții Constituționale. Prin aceste acte, judecătorii actuali au decredibilizat instituția Curții Constituționale fără precedent. Reiterăm [apelul din 19 iunie 2019 adresat dlui Veaceslav ZAPOROJAN](#) în vederea demisiei din calitatea de judecător constituțional.

În acest context, apelăm la acei patru judecători constituționali care încă au mandate constituționale - **Raisa APOLSCHII și a dlor Veaceslav ZAPOROJAN, Artur REȘETNICOV și Corneliu GURIN – să-și prezinte imediat demisia.** Prin demisia dumneavoastră veți permite numirea unor noi judecători constituționali, care vor avea sarcina importantă de a restabili încrederea în rolul Curții Constituționale de garant al Constituției.

În lipsa demisiilor judecătorilor respectivi, solicităm Parlamentului instituirea de urgență a unei Comisii, formate din reprezentanți ai partidelor politice, experți notorii locali și internaționali, în vederea identificării unei soluții de demitere din funcție a actualilor judecători, cercetarea acțiunilor lor prin prisma existenței sau inexistenței în acțiunile lor a componentei de infracțiune și numirea în mod transparent și bazat pe merite a unor noi judecători constituționali.

Semnatari:

1. Amnesty International Moldova

2. Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”,
3. Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER),
4. Asociația pentru Politică Externă (APE),
5. Asociația Presei Independente (API),
6. Centrul „Acces-info”
7. Centrul „Contact”,
8. Centrul de Investigații Jurnalistice
9. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM)
10. Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare
11. Comunitatea Watchdog.MD
12. CPR Moldova
13. Expert-Grup
14. Fundația Est-Europeană
15. Ambasada Drepturilor Omului,
16. Institutul de Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”,
17. Institutul de Politici Publice (IPP),
18. Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE)
19. Promo-LEX
20. Transparency International Moldova
21. Institutul pentru Inițiative Strategice

Lista semnatarilor rămâne deschisă